

Poetry of the Eighties in Voivodina. Nicu Ciobanu

Poésie des années quatre-vingt en Voïvodine. Nicu Ciobanu

Despre poezia unui optzecist din Voivodina. Nicu Ciobanu

Virginia POPOVIĆ

Universitatea din Novi Sad, Facultatea de Filosofie,
Departamentul de Limba și literatura română
E-mail: virginiapopovic@yahoo.com

Abstract

An important representative of the eighties in Voivodina, Nicu Ciobanu, focuses on one side on existential issues, in opinion of some interpreters of his work and on other side towards searching for a truth of human living in a society threatened by obscure reality. This literary vision, which envisages precision of the analysis and of psychological diagnosis, in this formulation Nicu Ciobanu manifests his skill of exact and thorough observation, the same as in the works of naturalists. This orientation intensifies from the first to the last volume, where physiological human vision is placed in the foreground, alongside individual existential and social issues of man on earth.

Résumé

Nicu Ciobanu, un représentant important des années quatre-vingt en Voïvodine, met l'accent sur un côté sur des questions existentielles, de l'avis de certains interprètes de son travail et de l'autre côté vers la recherche d'une vérité de la vie humaine dans une société menacée par la réalité obscure. Cette vision littéraire, qui prévoit la précision de l'analyse et du diagnostic psychologique, dans cette formulation Nicu Ciobanu manifeste son sens de l'observation exacte et approfondie, même que dans les travaux des naturalistes. Cette orientation s'intensifie à partir du premier au dernier volume, où la vision humaine physiologique est placée au premier plan, aux côtés de questions existentielles et sociales individuelles de l'homme sur la terre.

Rezumat

Nicu Ciobanu, reprezentant de seamă al generației optzeciste din Voivodina, axează, după părerea unor exegeți ai operei lui, pe de o parte pe problematica existențială, iar pe de cealaltă parte spre căutarea unui adevăr al trăirii omului într-o societate periclitată de realul obscur. Această viziune literară, care are în vedere precizia analizei și a diagnosticului psihologic, în formularea căruia Nicu Ciobanu manifestă o deprindere a observației exacte și minuțioase, deopotrivă cu cea a naturaliștilor. Această orientare se intensifică de la primele volume până la ultimele, unde viziunea fiziologică a omului este pusă în prim plan în paralel cu problemele existențiale individuale dar și sociale ale omului pe pământ.

Keywords: *Voivodina, The Eighties, Nicu Ciobanu, poetry*

Mots-clés: *la Voïvodine, Les années quatre-vingt, Nicu Ciobanu, poésie*

Cuvinte cheie: *Voivodina, generația optzecistă, Nicu Ciobanu, poezie*

Nicu Ciobanu, reprezentant de seamă al generației optzeciste din Voivodina, format ca poet la Cenaclul Literar „Tinerele Condeie” din Vârșeț, a cărui poezie se axează, după părerea unor exegeți ai operei lui (Ștefan N. Popa, Catinca Agache, Mariana Dan, Ion Deaconescu, Florian Copcea, Ion Sârbulescu), pe de o parte pe problematica existențială, iar pe de cealaltă parte spre căutarea unui adevăr al trăirii omului într-o societate periclitată de realul obscur. Această viziune literară, care are în vedere precizia analizei și a diagnosticului psihologic, în formularea căruia Nicu Ciobanu manifestă o deprindere a observației exacte și minuțioase, deopotrivă cu cea a naturaliștilor. Această orientare se intensifică de la primele volume până la ultimele, unde viziunea fiziologică a omului este pusă în prim plan în paralel cu problemele existențiale individuale dar și sociale ale omului pe pământ. Sfârșitul secolului XX coincide cu epoca unor modificări substanțiale în viața cotidiană, „sfârșitul de secol violent” [1], când omul de la „periferie” fuge spre „centru”, din mediul rural spre cel urban, Nicu Ciobanu descoperă prin versul său această viață a omului, fiind un preparat care spulberă multe iluzii și care dă dovadă de gustul și curajul adevărului, imaginarul poetic fiind de o reală originalitate. Debutază editorial cu volumul *Păsări neînșeuate* (1981). Următoarele volume de versuri sunt: *Om singur visând* (1984), *Împrejurări inexplicabile* (1990), *Depoetizare* (2002), *Cele mai frumoase poezii* (2002), *Vânător din labirinturi* (2007), *Obscură, lumina* (2010).

Cel de-al doilea volum de versuri este *Om singur visând*, publicat în 1984 la Editura Libertatea. Versurile sunt cuprinse de mister în care predomină ochiul atotvăzător, ascuns dincolo de cotidianul existențial. Poetul construiește în acest volum sintagme inedite în Voivodina, pe de o parte întors spre expresionism, iar pe de cealaltă parte - spre postmodernism și neonaturalism. Pe de o parte poezia lui Nicu Ciobanu amintește de Nichita Stănescu, pe de altă parte de Lucian Blaga și Ioan Baba, versurile „încărcate de mistere thanatice” [2], cu un șir însemnat de mesaje existențiale, descoperă, totuși, în adâncă structură a versului, o lume privită din alt unghi, o lume neonaturalistă, exasperat-întunecată.

În versurile lui Nicu Ciobanu nopțile se transformă în zile, iar zilele în nopți, anotimpurile se succed, poetul încercând să înduplece timpul. Ritualul vegherii i-a accentuat latura meditativă, conducându-l spre aprofundări și iluminări, apropiindu-l de un orizont de clarviziuni: „Există doar un singur/ timp – timpul acum – coborârea în cercul cu lumină/ numai că uneori ochiul tău, dezbrăcat de înserare,/ începe jocul reîntregirii cu ținutul umbroaselor” (*[Și totuși, o risipă de lumină și timp...]*). Poetul se formează pe suportul unui jurnal de idei, al unui exercițiu stăruitor de reflecții existențiale. În monologurile sale melancolice, lumea este o vană agonie, nu lipsită de tainice energii, remediul constând în exilul interior, într-o contemplativitate sapientă. Prin aceste monologuri, poetul încearcă să se adreseze direct cititorului, iar metaforele corespunzătoare și motivele pe care le folosește duc la „descifrarea sensului existenței” [3]. Acest mister și sens al „existenței umane tragice” [4] descoperă marile teme poetice ale lui Nicu Ciobanu: visul, drumul prin enigmele întunericului profund, „metamorfozat în drum al cunoașterii lumii” [5], ochiul care înregistrează toate schimbările anotimpurilor, haosul dimprejur, confundat în mister. Multe poeme sunt esențializate, conținând transfigurate stări crepusculare, deprimare, nostalgii, tensiuni elegiace, sentimentul zădărniceii, iluminări discrete. Caracteristica lor este densitatea textului, scrutarea introspectivă, exprimarea diversificată a nevoii irepresibile de întoarcere în trecutul începuturilor, în memorie, în puritatea naturii/ a satului, în deambulări inițiatice, în reflecții monologice, în sine. Viziunea heracliteană, a unei treceri insidioase a lumii, îl face pe autor sceptic în privința cunoașterii adevărului, dar care îl duce spre o descoperire a unui joc verbal, care are valoare de a descoperi și defini „subconștientul” ca o putere secretă: „Doar timpul, din timp în timp, pare-se că se pierde-n timp” (*Fugind de întuneric*). Poetul proiectează o luptă iluzorie cu timpul care îi provoacă toate simptomele înstrăinării – stare de contagiu bacovian: „ochiul îndulcit cu frunze și mirare se-ncheagă,/ scobit de mucegai. Dar, unde e aerul ce aer nu e, / unde frunza și calul li ochiul cu/ ceasul din el” (*[Întâmplarea retrăiește o altă întâmplare]*) sau „Toamna ne-apasă cu/ umbrele ei” (*Vine cântecul și cântă*). Rezultă poezia unei oboseli și dezamăgiri de viață convertite într-un fel de înțelepciune și melancolie existențială. Nicu Ciobanu este urmărit de fantezmele lucidității și

amărăciunii, venite din adâncuri, de dincolo de granițele nopții și ale ochiului, unde se află casa exilului său sufletesc, rulând la nesfârșit, ca un carusel de imagini/tablouri decantându-se în meditații foarte fine. Sunt înseminate în text motive expresive: fascinația dimineților tănuite, iubirea care unește contrariile, transformând noaptea în ivirea zorilor, ierburile străvezii ce pulsează în aer, refuzul trecerii în galop a timpului: „refuz această trecere spre umbre” (*Fugind de întuneric*).

Poetul este excedat de o beție sinestezică, de năvala imaginilor (afective) rămase în memoria timpului, de luminația acestora, de jocul dintre atunci și acum, de străduința de a înțelege. Poezia lui Nicu Ciobanu dobândește aura unei elegii iluminate, debarasându-se de suferințe subiective, făcând loc unor viziuni metafizice dintre cele mai rafinate și mai pline de dramatism în lirica românească din Voivodina. Imaginile toamnei și ale iernii îmbibate de culori bacoviene, întuneric și frig predomină agresiv în fiecare poezie a lui Nicu Ciobanu: „Întunericul, cu limba-i, te-mpresoară” (*Evanghelia după Marcu e strâmbă...*). Recele *ochiului*, care este laitmotivul poeziei lui, un fel de a fi, de a exista pe plaiul pământesc, al „«ochiogoniei», al nașterii și funcției ochiului pornind de la simbolistica generală până la experiența personală” [6] care este pentru poet un fel de vis „nu doar ca instrument al accederii cosmosului, ci ca vis „celest și energie primă care provoacă desprinderea de teluric” (ibidem): „în interiorul acestei lumini, un ochi - / un singur însemn al timpului” (*Fugind de întuneric...*).

Toamna, spre deosebire de cea a lui Bacovia, nu este una dezolantă, însă atmosfera de nevroză se poate simți și în versul lui Nicu Ciobanu: „Toamna ne apasă cu/ umbrele ei (azi dimineată undeva s-a mai/ auzit răcnind o bombă de hidrogen)” (*La dracu cu serile dansante...*), iar simbolismul lui Bacovia se transformă în naturalism feroce la Nicu Ciobanu, unde „timpul s-a sugrumat de bocancii unui individ/ nebun, țăranul a turbat de-atâtea incendii în/ locurile păzite de gorile...” (*Aceeși imagine, privită altfel*) sau „... ochiul se deșiră arzând/ și durerosul zvon e precum un fier foșnind/ în pleoapa copilului plâpând” (*[Când nu mai poți trăi o altă iarnă...]*). Cadrul poeziilor lui Nicu Ciobanu este pragul ușii unde se întrezărește „imagini ce se perindă în întuneric”, piața unde se simte „miros de lumină părliță”, grădina unde „ierburile străvezii” pulsează în aer, satul unde „caii nu mai miroseau a toamnă uscată/ și a fum” (*Imagini din viața unui ochi*). Alături de figurile proiectate pe acest fundal: fete pudice, demenții care se spânzură în altar, intelectualii care zvâcnesc în disperare, birjari care ruginesc, cronicarii miopi, persoane marcante care urinează în vase chinezești, femei ideale cu miros înșelător, un om visând, țăranul turbat, copii din flori care înnebunesc de carte, omul cu limba vânată în joc, poetul înșuși și *ea*, cărei poetul se adresează și care este sensul existenței sale. Apar imagini pline de tristețe unde melancolia devine deznădejde iar plictiseala – suferință: „Și ochii tăi – amintirea pierdută/ și acum regăsită în acest ținut- plin de cerbi și zăpada căzută-n delir” (*Te urmăresc pădurile înfășurate-n somn*). Pentru Bacovia, toamna e anotimpul fizicilor, iar pentru Nicu Ciobanu toamna e anotimpul crimelor, cu ploii palide și suave, bolnave de insomnie, încât crimele devin mai violente. Totuși, în poezia ambilor poeți predomină tristețea autumnală, încât caracterizarea liricii lui Nicu Ciobanu de către Catinca Agache este cea mai aproape de ceea ce am vorbit mai sus. După părerea ei poezia lui Nicu Ciobanu ar fi una hiperlucidă, o poezie „a problematicii existențiale, a adevărurilor pline de încifrări ale realului. Opera sa transcrie o stare poetică zguduită de seisme, declanșate de zbaterele creatorului aflat în căutarea unor certitudini, unor repere morale și umane. Utilizând ca pretext poetic ideea, el convertește în poezie scene din realitate, mergând spre deslușirea semnelor acestora” [7]. Această realitate în versurile lui Nicu Ciobanu pictează imagini în același timp cu dărâmarea lor, le constituie, apoi le anihilează, poetul afirmă ideile poetice și apoi le neagă, „imitând în acest mod atât fugitivul realității, cât și al percepției ei” [8].

Uneori în poezia lui Nicu Ciobanu se resimte o criză de realitate, motiv pentru care scriitorul este tot mai mult preocupat să exprime fundamentele existenței cotidiene. Predomină obsesia schizoidică a propriei identități și descrierea trivială a reacțiilor la impactul cu un real denudat de orice sacralitate. Discursul poetului din volumele sale denunță atracția către obscenitate, „tipică mentalității postmoderniste, încercând să exorcizeze agresivitatea și violența existențială” [9]. Nicu

